

מבעד למסורה

(שטורים בהסתכלות)



ובכן, רוצים אתם רוקא במעשה? טוב אספר לכם מעשה לא שלי חלילה, אלא של אביוקני ע"ה שתינה גר

באחת האחויות של הפריצים בתקופתם הירדנה.

לפריץ אחד היו כעשרה יתורים תוכרים (אראנדארים בלע"ז) באחוות שלו. פעם הזמין אליו את חברי הפריצים אל המשתה, וכטוב לב הפריץ ביין הציע לפניהם לנסע עמו אל התוכרים שלו באחוותיו, ולפני צאתם לדרך צוה לעבדיו לקחת עמם שבטים לחים. כשהגיעו אל התוכר הראשון, נכנס הפריץ עם כל הכנופיה שלו ושאל: "מושי קה! היש לך בשר לאכל?"

— לא, אדוני פריץ, ענה היהודי המסכן ברעדה, מגין לי לדעת שאחה תבוא פתאום ותבקש ממני בשר? — כלי תרועים! הרעים הפריץ לעבדיו, למתוח את מושקה על הספסל, ולמנות לו חמשים במספר! ונסע הלאה.

בינתיים שלח מושקה זה רץ לחוכר השני והזהיר אותו לאמר: למעשה, ר' חייב, אם חס זונך במחילה על כל אבריו

ואינך מסכים לספג מלקות חכין מיד בשר לפריץ שלנו! ר' חיים לא שנה הרבה והכין צלי-בשר כדבעי, כשהגיע הפריץ עם כל הכבודה שלו שאל שאלתו: "היש לך בשר לאכל?" — כן, אדוני הפריץ, יש בשר. — "ויין הכינת?" — לא, אדוני, ענה ר' חיים ברעדה. "להצליח בלי רחמנות!" — צעק הפריץ ונסע הלאה.

לאחר "חמשים" עם ר' חיים ורץ בשארית כחו אל החוכר השלישי והזהירה על הבשר ועל היין לפריץ. — "היש לך בשר לאכל? שאל הפריץ — "יש!" — "ויין יש לך?" — "יש ויש!" — "ושמפניה הכינת?" — הוסיף הפריץ לשאל, ועד שהתחיל החוכר השלישי לנגמם: לא... אדוני... שכב על הארץ וקבל את חצי-הכאה שלו, כנהוג.

בקצור, כל אחד מהתוכרים היה מזהיר את חברו ומקבל מלקות מהפריץ באמתלאות שונות, עד שהגיע התור של החוכר האחרון, שלא הכין כלום מתמת ששמע והבין כבר כי כל כוונתו של הפריץ היא רק להצליח ולמח לו איפוא לעשות עוד הוצאות יתרות? הפריץ בא והתחיל בדרישות שלו:

- אכרום קי, בשר יש?
- לא, אדוני.
- יין יש?
- לא, אדוני.
- ושמפניה יש?
- לא, אדוני...
- ומה איפוא יש לך? הרעים הפריץ.

— יש לי ע"פ ה להצליח... ענת היהודי.

כלפי מאי ספרתי לכם את המעשה הזה? — כלפי המשא-והמתן שהיה בשבוע זה בין הקבלנים ובין הפועלים ביהו, כלומר בין המשביתים ובין האפטרופסים של הש-ביתות ז"א: מועצת פועלי יפו. הפריצים האלה אינם רוצים לא "בשר" ולא "ויין", לא למעלה ולא למטה, אלא להצליח את חבור-גנים ימ"ש, לא מס-מקביל ולא בלתי-מקביל, לא שמטה שעות עבודה ולא לשכת עבודה נוטרלית, אלא דוקא לקבל פועלים "מהתנת" שלהם, ואם הכוונה היא רק השררה, שואל ר' עזמות, למה כל המררם הזה של האספות והנסיעות של "הבר-הלאומים" שלנו מהכא להתם ומתתם להכא, הן מוטב שהקבלנים מת"א ו"המנצלים" שלנו מפריץ, ישכיבו את עצמם לכתחילה? ...

ואולם תוששני מאד שאם נוכה עוד לשביתות ולהשביתות כאלו בארצנו — ונאמנה עלינו מועצת-פועלי-יפו שעוד נוכה לכך! — לא ישאר עוד על מה להצליח אצלנו...

ועצתי אמונה לגריון את קומפ. שיתנו תחילה להכנים קפיטלים לא"י — בכדי שיהיה להם את"כ על מה להצליח... * * *

ומכיון שאנו עוסקים בשביתות שלנו, נזכרתי גם בכטול-מלאכה שלהם לכבוד בלפור.

חזרוא? — כשאנו לעצמי איני מאמין

גדול בכל השביתה הזו מכמה טעמים: ראשית מפני שזה חל דוקא להיות בראשון לאפריל — יום שכולו שקר! — והשנית — וזהו העיקר! — ידע אני כי אם לא ירצו מנבות, כלומר על-יד שער-שכם, לא יסגרו שכנינו את הנויותיהם והפיאסקו של האגודה שלהם בשני לנובמבר האחרון תלא יוכיח! .. אנכי נזכרתי באחד משכנינו, מתשובי הסותרים מבני-עשו, שסגר פעם את חנותו ביום "ט' באב" שלהם ועמד ברחוב יפו לגתץ את נעליו. עברתי על פניו וברכתי אותו לשלום ובלשונם: "נהאראק ס ע י ד כל סנה ואינתה סאלים", סרדך שמברכין את הגויים בהגים שלהם, ורגו קצת, לא עברו ימים מועטים והכריוו שוב, "בטול-מלאכה" לכבוד השני לנובמבר או איוה "אבל לאומי" אחרי, ומצאתי את חנותו פתוחה ביומא-דפירא, שאלתיו: מה נשתנה? וענה לי בלשונו: "מוש לאזים בוליטיקה", כלומר: אין צורך בפוליטיקה! ואולם לאהר חקירה זררישה קצת, נתברר לי כי רמזו לו מנבות ל"הווד-בתשובה" זה שלו אין בודאי מה להתדעם על הממשלה שלנו, מחמת שלא הפסיד כלום לא ממנה ואפילו לא ממשדרי-הכתובה של מלון-יוון ביהוד בימים הראשונים...

ואם תרצו, רואה אני בשביתתם זו גם עקבת-אדמשיחה: ראשית, מפני "החוצ-פה יסגו" של מוכיר האגודה שלהם והכרוז הירוע שלו ותשנית הלא נתקיים בהם הפסקה: הרחמן הוא יזכנו ליום שכלו שבת אצלם...

אדרבה, יכריוו שביתה אפילו לשלשה ימים, ו"שב ואל תעשה", עריה מ, קום ועשה" שלהם ופוחרינו בודאי לא יצאו נגדם חלילה במחאת. ואם אינני טועה יהיו אז ימי ראמאדאן ובני דורנו יסגרו ממילא את הנויותיהם ויש אופרים שלא רק אנודתי-שמעאל אלא גם פועלי אנ"י ישתתפו בשביתה זו. — הכל אפשר אצלנו.

ואפשר מאד, שצדק הלוח של בעל-הגימטראיות שלי, האומר בפרוש כי הראשון לאפריל יהול דוקא בפרשת "צו" העוסק בלו, כידוע, בעניני קרבנות? * * *

ומספר לי תלמידי הותיק, היודע מכל הנעשה בפמליא-של-מעלה ובארץ מתחת, איך מבקשים אצלנו להסתיר את "הירח שלנו, ועד החברה לחוקרי-קדמוניות בעירנו פנה אל ג. ובקש ממנו להכין להם ראיון אצל מנה, שהוא מתענין, כידוע, לא רק בכל מה שנעשה על פני הארץ אלא גם מתחת לארץ, והנה עוד קדם שבא לא"י, נתקבל ממנו מכתב, כי ביום השני לבואו ירושלימה יקבל אותם ברצון. כשהופיע "הירח" בירושלם, הופיע גם מכתב שני מה-גבאי שלו, שבו הודיעו לחוקרי-קדמוניות שלנו כי עשו "נדהה" ליום הרביעי, ובבוא היום המאוישר נודע להם כי עפ"י התכנית שהיכנה ע"י הנבאי יצא מונד בבקר השכם לדרך ת"א... הועד, כמובן לא שתק, וקבל מכתב שלישי, שזכנו לראותו בשונו מהגליל

לירושלם, ואולם, לפי החפירות שעשו הותיקים ב"מיר-החב" גלו כי גם בשבת, יסע לתל-פיות או לבית-הכרם או לשניהם, וכל הענין של חוקרי-קדמוניות יקבר, כנראה באדמה...

אנכי מסרו לי תלמידי יודעי-דבר כי יהודי טוב זה, שרדש מגולינקין בכל תוספת לרהות את הצנת "טרוכרוד" לכבוד חגי המולד שלהם, כידוע, ודפים גם מרטיסי-הומנה למוגד אצל הנכרים דוקא, ובכות זה נתחלפו היוצרות ויצאו: האדון והלכת (גברת קר"י) וביחוד האדון ורעיתו במקום ורעיתו... לעומת זה זכיתי לראות בשבוע זה במחסני הממשלה שלנו שתי מאות כרכים עבים ואלפי גליונות מודפסים וראו זה פלא: לא מצאתי בהם אפילו שגיאה אחת בעברית, הידעתם מדוע? פשוט, לא חלילה מפני שנדפסו כלם אך ורק אצל הגויים, אלא מפני שאין אפילו אות אחת עברית בכל הנדפסים האלה! למעלה כתוב באנגלית: GOVERNMENT OF PALESTINE ולמטה בערבית: הכומת פלסטין, ויתר הפ-רטים בערבית לרשימת הבהמנת בעירנו, ועברית, בכל-יראה ובכל-ימצא בכל אלה, מאן דכר שמה! ואם אינני טועה, הרי המחסנים האלה מוקפים חו"מ ה עברית שיכלה לשמש מבעד לשפתנה לשפה הרשמית השלישית בארצנו... * * *

ובכ"ז, נע תנוע "הארץ", פנים מיר-שלם לת"א ופעם הוחה מת"א לירושלם, נעם לצד ה"אופוזיציה" ופעם להיפך: היום ביד-ליום ומחר קבלנים; אז, כשברחה לת"א סבורים היינו שמשם תעשה דרכה לארדיסה ועכשיו שהיא בהזות מפני "העיבר", נעצר לו ל"ברמול" שלה רק דרך אחת: לתבתו, לשיבת סלבהיקה ולאגוד הדני או אגלי לשיבת לומזה בפ"ת...

ושואל ב. קלוזנר בתמימות ג"ה-הישוב האחרון, לאמר: עוד לפני שנה נלחם העתון ("הארץ") בויצמן ופתאום פסק ממלחמתו זו? והטעם להפסקה זו אינו כפי הסברנו של הרב"ק אלא אחר לגמרי: מתולדו זכר העתון עם ויצמן, רתה, ולאחר שנתעבל בעק יפה בת"א נפלה "היריש" ונשא רס "תת" וקרן-מדינת תוכיה! * * * ו"דאר-היום" שלנו נונעשר פתאום לא ע"י הנורל הגדול, אלא ע"י שני יהודים פשוטים מירושלם, שמונו ואכפר להם: בשבוע זה עברתי בהחוב וראיתי שני יהודים אחוים בגליון דאר-היום וכתנפלים על ה"מברקים" באותיות של "התודיענו" אשר בעמוד השני והפנימי פתאום נועק אחד לחברו ואמר לו בו-רגו: טופי-הכזל יש לו ל"הסולל" הזה! הנה קבלו 45 אלה דוקרים מנתן שפרוים וכתוב בפרוש (אנכי תראה לו באצבע: "מיוחד ישגיל דאר-חיים"), ולא לחנם, הוא מוכיח, קטן לזום

ונסענו העירה. כשהגענו לפני מלון-יוון רמזנו לעגלון הערבי להעמיד את עגלתו וכדי לתר את לנו את בקיאותו במקומות הייחודים שאל מאתנו: "מחלת-סיונית?" ... הוא יודע כנראה את "מחלת-ציון" ושמע גם ע"א "ההנהלה-הציונית" ועשה קומבינציה בלשנית ערבית ויצר: "מחלת-סיונית".

נבא הנגי ולא ידע מה נבא! ...

* * *

וכשקראתי בעתונים את מכתבו של הנרייב בדבר הפועלים, נזכרתי במכתב אתר ששלח למנהיגנו הנדול, לאמר: היות ושמע כי במלון-יוון אין אוטרים עוד אתרי ההפטרות של "הרבי": על כסאו לא ישב זה, כי ע"כ כוצא הוא לנתוץ לתודיע לו כי והפוי-ליטיקה של התר ביהם לבני-דודנו היא היא שעתידה להביא לנו את הגואל לתור דורש איפוא להשאיר את "התוד" על התר במקומו כדאי שתקד.

המנהיג מהר להודיע לנו לפדיו, כי מצדו אין כל זמניעה חליטה ואורחבה כבר כתב אפילו ללונדון בנידון זה ואולם כפי שנודע לי מאתודי הקלעים — אל תשאלו האיד ומנין! — משתדלים להיפך מהודו ועד קיש....

אלא מה עושה הקב"ה? ואין קניד-טים טובים שם בלונדון והכל ישאר כנראה במקומו לכהפ"ח לשנה אחת ונוכל להגיד לו: לשנה הבאה בירושלם!

עז מות

גור מנרש גדול למצל בנינם החדש ועודם שתכוננים, שמעתי לבנות להם "פתום צדומס".

נלא ידע והמסכן כי החוספה: "מיוחד לדאר-היום" מתכוונת למברקים שנשלחו לעתון באפו מיוחד, ומשער אני את תמהונו הנדול של היתודי הזה, כשראה למחרתו עוד שלשה מזליון דולרים, "מיוחד לדאר-היום" וכסת אמר לנפשו: אכן נודע הדבר, מנין מקבלת ה"כנופיא" הזו כספים! ...

אכן, יש לו מזל ל"דאר-היום"! ..

* * *

וגם הסופרים שלנו נתעשרו פתאום, לא ע"י יהודים פשוטים, אלא ע"י מצ-מיינאט מאמריקה, שנרב בשבילם ששת אלפים דולרים, טבין ותקילין, לעורת הסופרים הזקנים ואלמנות הסופרים הצעירים, שיצחו בודאי מחסר עזרה — לקיים מה טאמר: מיץ חלב יצא פח (במכונית ית-הכרם), מיץ אף יצא דם, מיץ ישראל יצא דמים (תרתי משמע) ומיץ עקס-לאקס יצא קרן עזרה לסופרים, כנראה שישנה נכ"ז איזו סמיכות-הפרשיות בין רפואה נדוקה זו ובין הספיות שלנו בארץ...

וכשקראתי בשבוע זה את הבשורה ה"דארית" ע"א בנין מיוחד למשרדי ההנהלה הציונית, נזכרתי במעשה שהיה רק לפני שבוע ימים בערך, ביום גשם הלחה המכונית שלנו במחלת ה"פונקטשור", ואני ועוד שלשה חושבים מבית-הכרם, כלם מפקידי מלון-יוון, ישבנו בעגלה הראשונה שנודמטה לפנינו